

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROTURSKAPUR

Nr. 21

Lýsingarprísir fyri mmm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 24. mei 1947

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið

21 Árg.

Háskúlin.

Tað er ómetaligt, ið hin danska háskúlarørslan hevur havt at týða fyri Danmark.

Hann kom at standa í blóma í eini tíð, tá ið nógvir Danir vóru í iva um, at føðilandi teirra fór at koma undan sum sjálvstøðugt ríki.

Tað ið fyrst og fremst var hövuðsmálið hjá danska háskúlanum var at gera fólkið vart við fóst, standandi livsvirði, og at meira vert enn at fylla ungdomin við einum deyðum kunnskapstilfari var at vekja ansin í honum fyri livandi, uppbyggjandi visdómi.

Tey livsvirði ella grundvirði, um vit so kunna siga, ið hildin vórðu fram, vóru gudstrúgv og fósturlandsalskur, og ambodið, nýtt skuldi vera at vekja unglingarnar til at ásanna og fáa eygu á hesar dýrgripir, var hitt livandi orðið. Hin hugtikni lærarin skuldi við andsbornari talu vekja næmingar sínar at hugtakast av hesum virðum og í heila tíkið opna eygu síni fyri øllum ti, ið var stórt og fagurt í natúr, søgu og fólkalívi.

So statt kann verða sagt, at hetta var ein andalig rørsla. Men tá ið havt verður í huga, at ein frísk, livandi andalig rørsla altíð setir sær spor eisini í fólksins kroppsliga lívi, so er at minnst, at danska háskúlarørslan eigur at bera hövuðsæruna fyri tann stóra framburð, ið danskt vinnulív kom í hesi minniligu ár.

Tað var í góðum tíma, at tveir hugsjónarmenn úr Føroyum, Simun av Skarði og Rasmus Rasmussen funnst á donskum háskúla, og at í teimum har nældi tann hugsan at bera háskúlarørsluna til Føroya og seta á stovn ein Føroya fólkaháskúla.

Søga fólkaháskúlans her í Føroyum er kunnig flest øllum, sum givið hava hendingum ans her á landi hesi seinastu ár, og hon skal ikki verða tikin upp her.

Bara tykist vera vert at ávísar tann óføra stóra part, sum henda rørsla eisini hevur havt í ti lívi og gróðri, sum kenst hevur í landinum hesi árin — og ikki at liggja oman á tí parti,

sum føroyski háskúlin hevur havt í teimum royndum, verið hava at livga og varðveita tær andaligu ognir, sum bæði tá og nú vandin er fyri at missa burtur.

Stovningarmenn Føroya fólkaháskúla hava lagt verki frá sær, annar er ikki longur á lívi, hin virkar enn við skúlan, men hann hevur sagt seg frá, og skúlahúsið teir bygdu, fer nú at eldast so, at tað er ikki tíðarhóskandi.

Ætlanin er tí at byggja nýggjan skúla, ein skúla, sum á einhvønn hátt svarar til tey krøv, sum sett verða til slíkar skúlar, at ikki av teimum grundum ung-fólkið skal noyðast at leita av landinum og so gerast fremmin-dir landi sínum og mentun tess.

Men hesin skúli skuldi helst ikki bara verið sum ein vanligur háskúli. Ein háskúli, sum var skúli fyri og ávirkaði eitt vist tal av unglingum hvørt ár. Hann skuldi verið sum ein mentunnarstovnur. Bygdur í landsins hövuðsstaði sum ein miðstöða fyri øllum andaligum lívi, ið rórdist her á landi. Havt samband við útheimin og alt tað, ið vaks har, og so horið tað heim higar. Verið ein fyrilestrarhóll fyri góðar menn hiðani av landi og eisini fyri útlendingar, sum vitjaðu Føroyar. Sagt við fáum orðum: verið ein fólksins mentunnarborg, sum gav sin part til og átti sin góða lut í andaligum lívi og vøkstri. Tí tað er stórliga fyri neyðini, at vit taka okkum saman, so ikki alt okkara fólkalív kóðnar í einum trøngum kroppsligum streymi og eini luft, har bara kenst andin av streyminum fyri materiellum virði: mati og drekka og klæðum.

Men stór andalig og mentunarlígt tiltøk kosta eisini pening. Og at vóna er, at landið tekur sær av hesum máli og ger tað til eitt fjóðskaparligt mál, sum øll tjóðin tekur seg saman um og fremur.

ØII *eiga at brúka*

Føroyska hondsápu
frá fabrik OKKARA

KOMMUNISTARNIR „SABOTERAÐU“ TÆR NORSKU KRÍGGSROYNDIRNAR

ÁHUGAVERD FRÁGREIÐING FRÁ
DET NORSKE SØMANDSFORBUND

FORMAÐUR SØMANDSFORBUNDETS VARD BURTUR-
FLUTTUR Í NEW YORK

Frágreiðing norska Sömandsforbundets fyri 1940—1944 sigur, hvussu Kommunistar í tíðini inn til 22. juli 1941 við agitación í amerikanskum havnum royndu at forða norsku kriggsroyndunum móti týsku Nazismuni.

Aftaná at móttóðan í Noreg móti Týskinum var burturdeyð eydnaðist tað oddamonnunum fyri det norske Sömandsforbund at sleppa til London og har at hava í varðveitslu øll tey mál, sum viðvaktu norskum sjómonnum og norsku tjóðini.

Í Onglandi gekkst væl, men so frættist úr Amerika, at Skandinaviske Sömandsklubber (S. S. K.), ið triggir Kommunistar stóðu fyri, norsk Amerikanarnir Thomas Christensen og Gustav Alexander og Danskarin Wilhelm Aagaard royndu at hindra norskum sjómonnum at sigla fyri teir Sameindu. Teir arbeiddu saman við týskum konsulum og sögdu, at sjómenn skuldu vera uttanveltaðir og at tað gjörði tað sama um tað var Quisling ella Nygaardsvold, ið ráddi.

TAD SAMA KVÖR IÐ VANN
KRÍGGIÐ

10. april sendu teir út tíðindi, har teir átaladu allar, ið hövdu tíkið stríðið upp og vardu Noregs frælsi. Tað var teimum tað sama hvør ið vann kriggið, teir hövdu ongan vinning av tí.

Blað teirra »Paa Törn« skrivaði greinir, har álitid til, at Noreg kundi verða bjargað frá Nazi-veldinum, varð roynt at vikna.

»FIMTA KOLONNA«

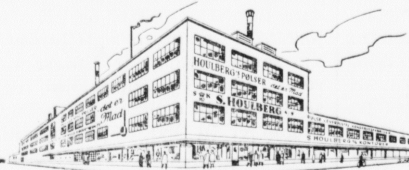
Norska stjórnin og Sömandsforbundet leidsla máttu royna at steðga hesum arbeidi, og felagsformaðurin Ingvald Haugen varð sendur til New York at taka stríðið upp móti hesum ófriðamonnunum. Í limablaði Sömandsforbundets skrivaði hann grein, har hann líknaði virkið hjá hesum trimum nevndu monnum við tað, ið »fimta kolonna« í Europa gjörði. Greinin var nógv umrødd, og teir triggir kravdu, at Haugen skuldi taka orð síni aftur, annars skuldi ikki verða væl vordið.

HAUGEN VAR IKKI RÆDDUR

Haugen svaraði, at hann tók ikki orð síni aftur, og so fingi klubbleiðararnir og sveinar teirra sjómenn og skipsmanningar at senda mótmælisbræv til hansara, og í telefon fekk hann eisini hótanir í heilum. So varð boðað til fundar, har Haugen skuldi prógva, at hesir menn vóru »fimta kolonna«. Fundurin varð ásettur, og allir norskir sjómenn afturat leiðarunum fyri S. S. K. vórðu innbodnir.

HAUGEN VERÐUR BURT-
URTIKIN

Men á vegnum til fundin varð

Vit levera
KJØT-PYLSUR-FLESK
OG KONSERVES
i allar bestu kvalitetum.

S. HOULBERG A/S
Umboð:
Otto Jacobsen
Vestmanna

Fedeverer - Polser - Leverpostej og Konserverfabriker
KØDBYEN
Statiskontrol 352
KØBENHAVN